

Wstęp

Obserwowany w ostatnich latach wzrost innowacyjności i operatywności sektora finansowego jest elementem tzw. trzeciej rewolucji przemysłowej, której doświadczył przodujący wśród gałęzi gospodarki rynek nowych technologii. Branża ICT (*information and communication technology*) stała się najdynamiczniej rozwijającą się dziedziną w płaszczyźnie usługowej, oddziałując w sposób ekspansywny na funkcjonowanie pozostałych sprofesjonalizowanych działalności w ramach sektora. Korzystanie z usług i rozwiązań informatycznych, świadczonych w chmurze obliczeniowej (*cloud computing*), jako rezultat asocjacji technologii informatycznych i sprzętu komputerowego, stało się uprzywilejowanym znakiem czasu.

Stosowanie technologii chmurowych w biznesie nie jest zjawiskiem zupełnie nowym, gdyż – jak wskazują statystyki dotyczące rynku europejskiego¹ – już w 2011 r. ponad 64% przedsiębiorstw korzystało z niej przynajmniej raz². Autorzy raportu podkreślają, że jej możliwości ograniczono wówczas przede wszystkim do wsparcia funkcjonalności podstawowych usług z zakresu bezpieczeństwa czy poczty elektronicznej. Zdecydowane kroki w kierunku upowszechnienia wiedzy o potencjale rynkowym *cloud computingu* podjęła Komisja Europejska, publikując rok później Komunikat Komisji COM (2012) 529 final *Wykorzystanie potencjału chmury obliczeniowej w Europie*. Wzrost zainteresowania technologią chmurową wynikał z jej elastyczności, wielozadaniowości i dynamiki skalowania. W związku z tym usługi oparte na przetwarzaniu danych nabrały charakteru usług masowych, znajdując zastosowanie zarówno w sektorze przedsiębiorstw, jak i w działalności administracji publicznej i osób fizycznych. Przy

¹ D. Bradshaw i in., *Quantitative Estimates of the Demand for Cloud Computing in Europe and the Likely Barriers to Up-take, Final Report*, 2012, http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/cf/dae/document.cfm?doc_id=1115, dostęp 12.09.2019.

² Na potrzeby niniejszej pracy pojęcia: *cloud computing*, „przetwarzanie danych w chmurze obliczeniowej”, „przetwarzanie w chmurze obliczeniowej”, „przetwarzanie chmurowe” i tym podobne należy rozumieć jako tożsame.

relatywnie niskim nakładzie kapitału w porównaniu z koniecznością inwestycji w infrastrukturę teleinformatyczną pozwala na uzyskanie dostępu do znaczących zasobów pamięci i mocy obliczeniowej z dowolnego miejsca za pośrednictwem połączenia internetowego. Przetwarzanie różnego rodzaju danych w chmurze obliczeniowej jest zatem jedną z największych technologicznych rewolucji ostatnich lat, zmierzającą do tzw. *utility computing*, tj. koncepcji świadczenia usług teleinformatycznych, wzorowanych na usługach użyteczności publicznej³. Wyliczenia z Komunikatu Komisji COM (2012) 529 final prognozowały wzrost PKB z działalności prowadzonej w publicznej chmurze obliczeniowej do kwoty 250 bln euro w 2020 r., co na kontynencie europejskim umożliwia stworzenie ponad 2,5 mln dodatkowych miejsc pracy⁴. Z kolei wartość polskiego rynku *cloud computingu* w 2021 r. analitycy Gartnera oszacowali na kwotę ok. 300 mln USD⁵. Analiza praktyki biznesowej wykorzystania usług w chmurze w Polsce w badaniach Eurostatu między rokiem 2018 i 2020, mimo wzrostu z 11% do 24%, plasuje ją nadal na jednym z ostatnich miejsc na tle innych krajów Unii Europejskiej⁶.

Szersze zainteresowanie *cloud computingiem* na rynku finansowym w Polsce, dotrzymując kroku ówczesnej refleksji nad fenomenem chmury obliczeniowej, wykazał ZBP w 2011 r., który we współpracy z jedną z kancelarii prawnych opracował raport *Cloud Computing w sektorze finansowym. Regulacje i standardy*⁷. Już wówczas wskazywano, że nieprzystające środowisko regulacyjne jest jedną z największych barier limitujących możliwość efektywnego korzystania z usług przetwarzania danych w chmurze obliczeniowej na rynku finansowym. Współcześnie dominujący trend nie ominął także podmiotów z sektora ubezpieczeniowego. Potrzeba progresywnego zwiększenia wolumenu sprzedaży znalazła przełożenie na inwestycję w zaawansowaną funkcjonalność aplikacji, odpowiadającą idei rozwiązań chmurowych. Outsourcing chmury obliczeniowej stał się wyzwaniem pod względem regulacyjnym i operacyjnym nie tylko dla zakładów ubezpieczeń, lecz także dla polskiego prawodawcy i organu nadzoru. Podmioty te mierzą się z dostosowaniem obowiązujących przepisów do bieżących potrzeb praktyki obrotu, uwarunkowanych dynamicznie zmieniającą

³ A. Krasuski, *Chmura obliczeniowa. Prawne aspekty zastosowania*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, LEX.

⁴ Na podstawie oceny dokonanej w dokumencie: D. Bradshaw i in., *Quantitative Estimates...*, 2012. Komunikat Komisji COM (2012) 529 final, s. 7.

⁵ Zob. K. Costello, S. Hippold, *Gartner Forecasts Worldwide Public Cloud Revenue to Grow 17.3 Percent in 2019*, <https://www.gartner.com/en/newsroom/press-releases/2018-09-12-gartner-forecasts-worldwide-public-cloud-revenue-to-grow-17-percent-in-2019>, dostęp: 15.09.2019.

⁶ Eurostat, *Use of cloud computing services, 2018 and 2020*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Cloud_computing_-_statistics_on_the_use_by_enterprises, dostęp 1.03.2021.

⁷ M. Gawroński i in. (red.), *Cloud Computing w sektorze finansowym. Regulacje i standardy*, ZBP, Warszawa 2011.

się rzeczywistością technologiczną, tym bardziej że zarówno u.d.u. z 2003 r., jak też aktualnie obowiązująca u.d.u.r. z 2015 r. nie odnoszą się literalnie do kwestii korzystania przez zakłady ubezpieczeń z usług świadczonych w chmurze.

Celem monografii jest przedstawienie analizy dopuszczalności, warunków korzystania i efektywności kształtujących się standardów stosowania outsourcingu chmury obliczeniowej w działalności zakładów ubezpieczeń za pomocą metody dogmatyczno-prawnej i analizy funkcjonalnej. W tym celu poddano pod rozwałę relewantne przepisy u.d.u.r., szczególnie istotne po implementacji Dyrektywy Wypłacalność II, oraz zaktualizowane stanowisko polskiego organu nadzoru w Komunikacie UKNF z 2020 r., które porównano z Komunikatem UKNF z 2017 r. oraz Wytycznymi EIOPA. Analizę uzupełniają wyjaśnienia interpretacyjne UKNF, jakie dotychczas pojawiły się w seriach pytań i odpowiedzi (Q&A)⁸ oraz wskazówki wynikające ze standardów branżowych⁹. Na potrzeby rozważań przyjęto, że podmiotem świadczącym usługi w chmurze obliczeniowej będzie podmiot zewnętrzny w stosunku do zakładu ubezpieczeń, a poza przedmiotem zainteresowania pozostawiono działalność reasekuracyjną.

Publikacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. Rozdział 1 poświęcono charakterystyce technologii *cloud computing*, sięgając do genezy rozwoju koncepcji chmury obliczeniowej, funkcjonujących definicji, rodzajów i modeli świadczenia usług oraz analizy potencjalnych korzyści i strat. Rozdział 2 stanowią rozważania nad podstawą prawną, metodyką wdrażania outsourcingu do zarządzania przedsiębiorstwem, w tym specyfiką umowy outsourcingowej i umowy o świadczenie usług w chmurze obliczeniowej. W rozdziale 3 dokonano pogłębionej analizy formalno-dogmatycznej przepisów regulujących outsourcing – relewantnych z perspektywy korzystania z *cloud computingu*. Wykłada poszczególnych zobowiązań uwzględnia przepisy Dyrektywy Wypłacalność II oraz wymogi wynikające z obowiązującego bezpośrednio rozporządzenia delegowanego 2015/35. W rozdziale 4 porównano obecne stanowisko UKNF z podejściem sprzed publikacji Komunikatu UKNF z 2020 r., dokonując wykładni oczekiwań nadzorczych pod kątem obowiązków skierowanych bezpośrednio

⁸ UKNF, *Pytania i odpowiedzi (Q&A) w zakresie stosowania Komunikatu UKNF z 23 stycznia 2020 r. dotyczącego przetwarzania przez podmioty nadzorowane informacji w chmurze obliczeniowej publicznej lub hybrydowej*, https://www.knf.gov.pl/dla_rynku/fin_tech/chmura_obliczeniowa/Q&A, dostęp 17.12.2020.

⁹ Za sprawą prac grupy roboczej powołanej przy Forum Technologii Bankowych ZBP i Rady Elektronicznej ZBP wydano w marcu 2020 r. dokument: *Polish Cloud. Standard wdrożeń przetwarzania informacji w chmurze obliczeniowej*, który w lutym 2022 r. doczekał się aktualizacji: *Standard Polish Cloud 2.0.*, <https://www.zbp.pl/getmedia/b12d42d9-b6e8-436a-9d30-c3071c436721/Standard-wdrozenia-uslugi-chmury-obliczeniowej-publicznej-lub-hybrydowej>, dostęp 2.02.2022. W ślad za sektorem bankowym PIU wydało w czerwcu 2021 r.: *Standard wdrożeń przetwarzania informacji w chmurze obliczeniowej. Opracowanie na potrzeby sektora ubezpieczeniowego*, <https://piu.org.pl/wp-content/uploads/2021/06/standard-chmura-obliczeniowa-1.pdf>, dostęp 16.06.2021. Standardy branżowe zawierają niezwykle pomocne, przykładowe szablony dokumentów niezbędnych przy wdrożeniach usług chmurowych.

do ubezpieczycieli. Ostatni rozdział 5 konfrontuje zaktualizowane podejście krajowe z Wytycznymi EIOPA, w poszukiwaniu ewentualnych rozbieżności pomocnych dla tych podmiotów, które w praktyce będą musiały mierzyć się z realizacją wymogów wynikających z obu dokumentów.

Część przekładu wybranych fragmentów pozycji zagranicznych stanowią tłumaczenia własne.

Niniejsza książka stanowi zaktualizowaną wersję pracy magisterskiej, obronionej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego 14.10.2020 r., której maszynopis powstał w ramach realizacji projektu badawczego „Outsourcing IT w sektorze finansowym – usługa przetwarzania danych w chmurze obliczeniowej” z grantu „Najlepsi z najlepszych! 4.0” Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zrealizowanego w latach 2019–2020. Ponadto praca została nagrodzona w trzech konkursach na najlepsze prace magisterskie obronione w 2020 r.¹⁰

W tym miejscu pragnę serdecznie podziękować promotorowi pracy i opiekunowi projektu prof. dr. hab. Pawłowi Wajdzie oraz recenzentom niniejszej monografii prof. ucz. dr. hab. Janowi Byrskiemu, prof. ucz. dr. hab. Dorocie Maśniak oraz prof. ucz. dr. hab. Witoldowi Srokoszowi za cenne uwagi i komentarze, które wpłynęły na merytoryczną zawartość ostatecznej wersji publikacji. Osobne podziękowania kieruję w stronę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Analiz Legislacyjnych i Gospodarczych, które sfinansowały wydanie niniejszej publikacji.

Monografia uwzględnia stan prawny i faktyczny na 1 marca 2022 r.

¹⁰ Praca magisterska zajęła I miejsce w konkursie na najlepszą pracę magisterską z zakresu ubezpieczeń i zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym organizowanym przez Mentor S.A., <https://www.mentor.pl/kariera#konkurs-na-prace-magisterska>; III miejsce (I i II otrzymały rozprawy doktorskie) w konkursie na najlepszą pracę magisterską lub rozprawę doktorską organizowanym przez Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne w Warszawie oraz redakcję miesięcznika „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, <https://www.pwe.com.pl/czasopisma/przeglad-ustawodawstwa-gospodarczego/konkurs-na-najlepsza-prace-magisterska-lub-rozpraw>; wyróżnienie w IV edycji konkursu o nagrodę Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej za najlepszą pracę magisterską z zakresu prawa sądowego ku pamięci Stanisława Bukowieckiego, <https://prokuratoria.gov.pl/wyniki-iv-edycji-konkursu-o-nagrode-prezesa-prokuratury-generalnej-rzeczypospolitej-polskiej-za-najlepsza-prace-magisterska-z-zakresu-prawa-sadowego-ku-pamieci-stanislaw-bukowieckiego,new,mg,21.html>, 176.